

TÜRKİYE I. İSLÂM İLİMLERİ KONGRESİ VE İSLÂMÎ TÜRK EDEBİYATI ve YARDIMCI DALLAR

KOMİSYONU RAPORLARI

Ankara Üniversitesi İlahiyât Fakültesi İslâm İlimleri Enstitüsü tarafından tertiplenen TÜRKİYE I. İSLÂM İLİMLERİ KONGRESİ 17-19 Mayıs 1980 tarihinde Ankara'da İlahiyat Fakültesi'nde yapılmıştır.

İslâmî ilimlerin ve yardımcı dalların tümünü kaplayan sahalarda, üç gün boyunca, çeşitli komisyonlar halinde çalışılmıştır. Kongreye Türkiyede Yüksek Din Eğitimi yapan müesseselerin öğretim üye ve yardımcıları katılmış, Yüksek İslâm Enstitüleri, Erzurum Atatürk Üniversitesi İslâmî İlimler Fakültesi, Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi mensuplarından meydana gelen ikiyüz kadar ilim adamı bu vesile ile bir araya gelmiştir.

Kongre tertip heyeti, çalışmanın maksat ve hedefini şu şekilde belirtiyordu:

«A. Ü. İlahiyat Fakültesi İslâm İlimleri Enstitüsü, yüksek din öğretimi yapan müesseselerin öğretim üye ve yardımcılarının iştirakiyle «TÜRKİYE I. İSLÂM İLİMLERİ KONGRESİ»nin gerçekleştirilmesini bir zarûret telâkki etmiştir. Hicretin XIV. asrının son senesinde yapılacak olan bu Kongrenin, bizler için yeni bir ümid ve hamlenin başlangıcı olması en hâlis niyâzımızdır.

Memleketimizde ilk defa yapılacak olan bu toplantının, mes'elelerimizi ele alacak tebliğlerin tartışılacağı geniş çaplı bir Kongre olmasını çok arzu ederdik. Ancak gerek imkânlarımızın son derecede mahdut oluşu, gerek kardeş müesseseler olarak karşılıklı münasebetlerimizin henüz yeterince geliştirilememiş olması yüzünden, bu ilk Kongrenin bundan sonrakilere iyi bir zemin hazırlamasını ve müşterek mes'eleler tesbitini esas almasını tercih eylemek zorunda kaldık.

Bu sebepten Kongremizin esasını, açılışı takiben, Programda gösterildiği üzere, İhtisas Komisyonlarının çalışmaları teşkil edecek ve Komisyonlarca hazırlanacak raporlar, Genel Kurulca müzakere edilerek bir sonuca ulaşılmaya çalışılacaktır.

Bu mütevâzi Kongrenin, milletimiz ve İslâm âlemi için hayırlar getirmesini temenni eder, başarılar dileriz.»

Kongrenin çalışmaları ve kurulan komisyonlar hakkında bilgi vermek için çalışma programının aynen nakledilmesinde fayda vardır.

PROGRAM AÇILIŞ

17 Mayıs 1980 - Cumartesi :

Saat : 10.00 - 13.00

I — Kur'an-ı Kerim - Demirhan Ünlü

II — Açılış Konuşmaları :

1 — Enstitü Müdürü : Prof. Dr. Hüseyin Atay

2 — İlahiyat Fakültesi Dekanı : Prof. Dr. Hikmet Tanyu

3 — Ankara Üniversitesi Rektörü : Prof. Dr. Tahsin Özgüç

4 — Milli Eğitim Bakanı : Orhan Cemal Fersoy

III — Açılış Tebliğleri :

1 — Prof. Dr. Mehmed Hatiboğlu

2 — Hayreddin Karaman

Saat : 14.00 - 17.00

İHTİSAS KOMİSYONLARININ ÇALIŞMALARI :

1 — Kur'an-ı Kerim-Tefsir-Dini Musiki Komisyonu : 125 Nolu

Salon ; Raportör : Mevlüt Güngör

2 — Hadis Komisyonu : 124 Nolu Salon ; Raportör : Dr. Cemal Sofuoğlu

3 — İslâm Hukuku - Fıkıh - İslâm Dini Esasları Komisyonu : 119 Nolu Salon ; Raportör : İbrahim Çalışkan

4 — Kelâm - İslâm Mezhepleri Tarihi Komisyonu : 118 Nolu Salon ; Raportör : Dr. Mustafa Yazıcıoğlu

5 — Siyer - İslâm Tarihi - Kurumlar Tarihi - Türk İslâm Medeniyet Tarihi - Türk - İslâm Sanatları Tarihi - Epigrafi - Paleografi - Hüsnü Hat, Kütüphanecilik Komisyonu : 128 Nolu Salon ; Raportör : Nesimi Yazıcı

- 6 — İslâm Felsefesi - Tasavvuf ve İrşad - İslâm Ahlâkı - Felsefe ve Mantık Komisyonu : 120 Nolu Salon ; Raportör : Dr. Mehmet Bayraktar
- 7 — Türk - İslâm Edebiyatı - Arap Dili ve Edebiyatı - Farsça Komisyonu : 127 Nolu Salon; Raportör : Mehmet Akkuş
- 8 — Din Sosyolojisi - Din Psikolojisi - Dinler Tarihi - Din Eğitimi Komisyonu : 123 Nolu Salon ; Raportör : Dr. Abdurrahman Küçük

18 Mayıs 1980 Pazar :

Saat : 10.00 - 13.00 İhtisas Komisyonlarının
14.00 - 17.00 çalışmalarına devam edilecektir.

19 Mayıs 1980 Pazartesi :

Saat : 10.00 - 13.00 Genel Kurulun, ihtisas komisyonlarınca hazır-
14.00 - 18.00 lanan raporları müzakeresi

Bu müzakereler sıra ile her komisyon için birer saat ayrılarak yapılacaktır.

KAPANIŞ : II. Kongrenin Tarihi, Yeri ve Gündeminin Tesbiti.

Bazı imkânsızlıklar sebebiyle olsa gerek, komisyonların teşkilinde yakın-uzak dallar birleştirilmişse de, ilk oturumlardan sonra, görülen lüzum üzerine programda belirtilen komisyonlarda bazı değişiklikler yapılarak yeni, komisyonlar ihdas edilmiştir.

Bu yazıda Edebiyat komisyonunun çalışmalarını kısaca özetleyerek, genel kurula takdim ettiği raporu okuyuculara sunacağız.

Bu meyanda 7 numaralı «Türk İslâm Edebiyatı, Arap Dili ve Edebiyatı, Farsça» komisyonunun da üyelerin teklifiyle üç ayrı komisyon olarak çalışması kararlaştırılmış ise de Farsça için komisyon teşkil edecek sayıda üye bulunmaması ve Farsçanın Osmanlıca ve Edebiyat ile yakın ilgisi sebebiyle, birleştirilmesine böylece bu komisyonun ikiye ayrılmasına ve iki ayrı komisyon halinde çalışılmasına karar verildi. Arap Dili ve Edebiyatı bir komisyon, Türk İslâm Edebiyatı ve Farsça ayrı bir komisyon olarak çalışmalarını sürdürdü.

Bu arada 5 numaralı komisyonun görüşme sahası içinde bırakılan Paleografi'nin Osmanlıcayla alakası gözönünde tutularak, Türk - İslâm Edebiyatı komisyonu çalışmalarına dahil edilmiştir. Böylece, bu komisyon aşağıda zikredilen ilim dalları üzerinde görüşmeler yapma kararına varmıştır:

1. İslâmî Türk Edebiyatı
2. Osmanlıca
3. Paleografi
4. Türkçe-Kompozisyon
5. Farsça

Çalışmalar sonunda hazırlanan raporlara geçmeden önce, komisyon çalışmalarına katılan üyeleri belirtelim:

1. Dr. Neclâ Pekolcay	(Edebiyat)	İst. Y.I.E.
2. Doç. Dr. Esad Coşan	» »	Ank. Ün. İlahiyat Fak.
3. Bekir Özcan	(Osmanlıca-Farsça)	İzmir Y.I.E.
4. M. Meral Çörtü	(Osmanlıca)	Samsun Y.I.E.
5. Mustafa Uzun	(Edebiyat)	İst. Y.I.E.
6. Mahmut Kanık	» »	Bursa Y.I. E.
7. Hüseyin Subaşı	» »	İst. Y.I.E.
8. H. İbrahim Sarıoğlu	(Farsça)	Ank. Ün. İlahiyat Fak.
9. Ahmet Sevgi	(Osmanlıca)	Kayseri Y.I.E.
10. Mehmet Akkan	(Edebiyat)	Ank. Ün. İlahiyat Fak.

Komisyonumuz bütün celseleri Doç. Dr. Esad Coşan'ın başkanlığı ve Asist. Mehmet Akkan'ın katipliği altında yapmıştır.

Tertip heyetinin komisyon çalışmalarında istifade edilmesi için hazırlayıp üyelere dağıttığı program taslağı bazı tadilatla benimsenmiştir. Gerek meselelerin ele alınışında gerekse raporların hazırlanışında buna uyulduğu için bu program örneğinin bilinmesinde fayda vardır.

BİRİNCİ İSLÂM İLİMLERİ KONGRESİ İHTİSAS KOMİSYONLARI ÇALIŞMA PROGRAMI ÖRNEĞİ

Kongremizin hedefine ulaşmasında, ihtisas komisyonlarının çalışmaları çok önemli bir yer tutmakta olup, komisyonların hazırlayacakları raporlar, kongrenin üçüncü günü genel kurulca müzâkere edilecektir. Bu bakımdan komisyon çalışmalarında esas alınabilecek bir program örneği aşağıya çıkarılmıştır. Ancak bu program, komisyonlarımızı bağlayıcı mâhiyette olmayıp, Kongre Heyetince bir örnek olarak hazırlanması uygun görülmüştür. Her komisyon, bu örnek programı esas almak veya kendisine yeni bir program hazırlayıp sonuçlandırmakta serbesttir.

Komisyon çalışmaları esnasında yapılacak işler ile ele alınabilecek konular aşağıdaki şekilde sıralanabilir:

1 — İhtisas komisyonları, üç oturum yapacaklar ve her oturuma birer başkan ile konuşmaları tesbit üzere raportöre yardım edecek bir kâtip seçeceklerdir.

2 — Komisyonlara katılanlar, yaptıkları ve yapacakları çalışmaları zikrederek kendilerini tanıtacaklardır.

3 — Her komisyon, çalışılan ilim dallarının, günümüz Türkiye'deki dini hayat ve diğer kültür sahaları yönünden taşıdığı ehemiyet ve mevkiini tesbit etmelidir.

4 — Her ilim dalının, Türkiye'de yapılan çalışmaları tezekkür ilmeli ve değerlendirilmelidir. Bu arada yayımlanan eserlerle, yamlanması veya çevrilmesi teklif edilecekler de söz konusu edilmelidir.

5 — İlmî faaliyetler sırasında karşılaşılan güçlükler ve bunların âlesi için düşünülenler.

6 — Ele alınması veya tez konusu olarak çalışılması gereken konuların tesbiti ve bu çalışmalarda uygulanacak metot üzerine tartışma.

7 — Saha ile ilgili kuruluşların tesbiti ve bunlarla irtibat sağlanması konusu (yurt içi ve yurt dışı).

8 — Aynı ilim dallarının tedrisinde, müfredat bakımından, irat sağlanması meselesi.

9 — Hazırlanmış olan, fakat henüz neşredilmeyen ilmî çalışmaların belirlenmesi ve bunların yayımlanmasının temini.

10 — Her ilim dalında tanıtılması gereken mühim târihi şahsiyetlerin tesbiti ve yapılması gerekli görülen diğer işler.

11 — Müteakip kongre için ele alınması istenen konular.

12 — Belirtilen görüşlerin pratiğe intikâli için alınacak tedbir ve faaliyetlerin koordinasyonu meselesi.

NOT: Raportörler, komisyon çalışmalarını, —5 sahifeyi geçmeyecek şekilde— özetleyip, komisyonun görüş ve teklifi olarak, Genel Kurulda sunulacak hale getireceklerdir.

Başarılar dileriz.

KONGRE TERTİP HEYETİ

İslâmî Türk Edebiyatı, Türkçe - Kompozisyon, Osmanlıca, Paleografi ve Farsça üzerinde çalışan komisyonumuz, her ilim dalı için

aşağıdaki raporda mevcut görüşler üzerinde anlaşarak, bunların «ihtisas komisyonu raporu» olarak genel kurula arz edilmesini kararlaştırmıştır.

RAPORLAR :

A) İSLÂMÎ TÜRK EDEBİYATI

1. Edebiyatın bir millet hayatında çok mühim yeri vardır. Ülke edebiyatla kurulur ve yıkılır. İslâmî Türk Edebiyatı dalı milli kültürümüzün tanınması ve milletimizin moral gücünü takviyede büyük hizmetler görecektir mahiyettedir.

2. İslâmî edebiyat çalışmaları genel edebiyat içinde layık olduğu derecede geliştirilmemiştir. Nisbeten yenidir. İlahiyat Fakültesi ve Yüksek İslâm Enstitülerinde konulan derslerle müstakil bir saha olarak işlenmeye başlamıştır. Bundan önce İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesinin daha çok tıpkı basım şeklinde bazı neşriyatı zikre değer.

Piyasada görülen bazı dinî edebî eser neşirleri ise ekseriyetle ilmi değerden yoksun görünümündedir. Tahrif edici sadeleştirmeler ve sorumsuz neşir çoktur. Referans ve bibliyografyalar sahte görünümde olabiliyor. İndeksler yoktur.

Daha sonra Millî Eğitim Bakanlığı, Diyanet İşleri Başkanlığı, Türk Dil Kurumu ve muhtelif fakülteler neşriyatı içinde dinî edebiyatımızla ilgili eserler çıkmıştır; fakat bunlar göz doldurucu yekûnda değildir. Bu sahada, şuurlu bir tesbit, seçme ve kaliteli neşir esasıyla, çok daha geniş çalışmaya acilen ihtiyaç görülmektedir.

3. Türkçe İslâmî edebiyata vukuf bir çok dalda iyi yetişmeye bağlıdır. İslâm Dinini, tarihini, hadis, tefsir, kelâm, fıkıh, tasavvuf gibi dinî ilimleri; Arap ve Fars dil ve edebiyatlarını, Osmanlıca'yı, paleografyayı iyi bilmek, ayrıca sağlam bir edebî formasyona sahip bulunmak gereklidir. Bu sebeple bu dersi hakkıyla okutmak kolay değildir. Öğreticilerde bu vasıflar aranmalıdır.

İslâmî Türk Edebiyatı, Arap ve Fars Edebiyatlarıyla ilişkili ve mukayeseli olarak anlatılır ve tanıtılırsa daha büyük başarı sağlanır.

Böyle yetişmiş öğreticiler Osmanlıca ve paleografi derslerini de verebilir.

4. İslâmî Türk Edebiyatı ders kitabı ihtiyacı adet olarak yeterince karşılanamamaktadır. Neşredilmiş halihazırda bir tek eser vardır. (Neclâ Pekolcay, İslâmî Türk Edebiyatı) Diğer Osmanlıca Gramer

metin kitapları İslâmi edebiyatın ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde düzenlenmemiştir. Onların dahi temini zordur. Bu sahada İslâmi metinleri teşekküllerle, ilgili bir komisyon, müfredat ve seçilecek metinler için çalışmalar yapmalı ve eserler hazırlamalıdır.

5. Yüksek İslâm Enstitülerinde İslâmi Türk Edebiyatı, Osmanlı, Paleogarfî, Türkçe - Kompozisyon (ve hatta yeniden ihdas edilecek Farsça) bir grup teşkil etmelidir. Eğitim birliği ve formasyon yüksekliği için bu gereklidir.

6. İslâmi Türk Edebiyatı için baş vurulacak yazma eser kütüphanelerinden istifade imkanları geliştirilmeli, mikrofilm, fotokopi imkanı kolaylaştırılmalıdır. Yurt dışındaki kütüphanelerden malzeme alması için kolaylıklar sağlanmalıdır.

7. Araştırma gezisi, kitap, fotokopi, mikrofilm v.s. sağlanması şartları aşan maddi külfetler getirmekte, bunlardan sarfınazar edinilemeyen etüdler eksik ve kusurlu kalmaktadır. Bu bakımdan, yolluk yanılma, tazminat, bağış ve müesseseler arası ücretsiz mübadele şekliyle araştırmacıların bu yükü hafifletilmelidir. Başarılar mükâfatlandırılarak moral verilmelidir.

8. Hazırlanan eserlerin ilmi yönden istenilen kalitede gecikmez basılması için neşriyat ve matbaa imkanları sağlanmalı, bu meânda Yüksek İslâm Enstitülerinde döner sermayeler tesis edilmelidir.

9. Eski eserlerin neşrinde transkripsiyon sahasında ayrılıklar vardır. Bu konuda bir komisyon kurularak sonuç yaygınlaştırılmalı ve beraberlik sağlanmalıdır.

10. İslâmi Türk Edebiyatının, biyografik, bibliyografik ve meski ana kaynakları öncelikle işlenmeli, doktora tezleri bunlar üzerinde yaptırılmalıdır. (Bunun için önce ana kaynakların tesbiti çalışması gerekmektedir.)

Neşredilen eski eserlerin tesbiti için ankete ve komisyon çalışmasına ihtiyaç vardır.

11. Kütüphane kotologları yetersiz ve kusurludur. Yüksek seviyeli öğretim üye ve yardımcılarından bu katalog çalışmalarında faydalanılmalıdır.

12. Edebiyatta önce derin tesirler uyandıran büyük mümessillerin üzerinde çalışılmalıdır. Tasavvufî terimlerin açıklamasını yapan züklere ihtiyaç vardır.

13. Yapılmış ve yapılacak olan çalışmaların ve verilen tezlerin ilgili bütün ilim adamlarına duyurulması için tedbirler alınmalıdır.

14. Yüksek değerdeki metinlerin ve kaynak eserlerin önce metinleri aynen neşerdilmeli, gerekirse yanına sadeleştirilmiş konulmalıdır.

15. Radyo ve televizyonda İslâmi Türk Edebiyatının tanıtılmasına çalışılmalıdır.

• 16. Ülke dışı edebiyat kurumlarıyla İslâmi Türk Edebiyatı ile ilgili malzemeye dair kataloglar hazırlanmalıdır.

17. İslâmi Türk Edebiyatı müfredatı için yeni bir kolektif çalışmaya ihtiyaç vardır. Konuların İslâm Medeniyeti tarihi ve tasavvuf gibi derslere önem verilerek parçalanması önlenmeli; edebi şahsiyetler ve okutulacak metinler saha mütehassıslarınca tesbit edilmiştir.

18. Maddi kaynak için çeşitli kuruluş, resmi müessese ve vakıfların imkânları sağlanarak bir yerde birleştirilmelidir.

19. Müşterek bir yayın vasıtası temin veya tesis edilmelidir.

20. Müstakbel çalışmaların yapılması ve alınan kararların tatbikine geçilmesi için İlahiyat Fakültesi Türk-İslâm Edebiyatı Kürsüsü irtibat kurucu ve koordinatör olarak çalışmalıdır.

B) TÜRKÇE KOMPOZİSYON

1. Türkçe Kompozisyon Yüksek İslâm Enstitü ve İlahiyat Fakültesi gibi öğretim ve eğitim müesseseleri için özel ve müstesna önem taşır. Çünkü dinî irşad ve hitabet için temel teşkil etmektedir.

2. Halihazır Yüksek İslâm Enstitüsü kompozisyon müfredatı ve konuların sıralanışı iyi değildir. Mevcut kompozisyon kitapları da Yüksek İslâm Enstitüsü ve İlahiyat Fakültesinin ihtiyacına cevap vermemektedir. İşe önce mesleği ilgilendiren konulardan başlamak gerekir ve bu müesseselere uygun kompozisyon kitapları hazırlanmalıdır.

3. Kompozisyon dersinde dinî hitabet ve irşad çalışmalarında kanunlara riayetkâr bir ifade tarzı kullanılması öğretilmelidir ki, hatalı çalışmalar ve bunun sonucu bir takım zararlar ortaya çıkmasın ve halkın eğitimi yapıcı mahiyette sağlansın.

4. Dinî kültürün bugün bazı çevrelerce benimsenen dil ile ifadesi zor hatta imkansız olmaktadır. Bu bakımdan dinî terimlerin asıllarına bağlı kalınmalı, aşırılıktan kaçınmalı, çok ağdalı, çok arı veya bol batı dili terimleriyle konuşma yapılmaması, halka munis gelen dilin kullanılması öğretilmelidir.

5. Kompozisyonun dil bilgisine dair bilgileri, alt sınıfların bilgisini tekrardan ziyade, fiili ve vâki yanlışları ve doğru kullanışarı östermek suretiyle yapılmalıdır.

6. Ayet ve hadislerle dinî ibarelerin konuşma içinde sunuluş tekiği öğretilmeli ve ecdadın tesirli olan ifade tarz ve formları üzerinde durulmalıdır. İslâmî kaynak ve mecmualarda yer alan bu tür yarlardaki ifade tarzı ve müdellel konuşma öğretilmelidir.

7. Tesbit edilen konularda işbirliği ve koordinasyonu İlahiyat fakültesi Türk-İslâm Edebiyatı Kürsüsü tarafından sağlanmalıdır.

C) OSMANLICA

1. Osmanlıca, eski kültürümüze ulaşmak için köprü mahiyetinde olup son derece büyük önem taşır. Dil, edebiyat, tarih ve kültür araştırmaları, elyazmaları, tapu kayıtları, arşiv malzemeleri, kitabe ve v.s. için mutlaka gereklidir.

2. Önemine binaen Osmanlıca İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Ankara Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi ve İlahiyat Fakültesinde, Tapu Kadastro Meslek Okulunda okutulagelmiş, Yüksek İslâm Enstitülerine ve yakın zamanda da Eğitim Enstitülerine ders olarak sunulmuştur. Çeşitli Osmanlıca gramer kitapları ve çeşitli metin antolojileir mevcuttur. Bunlar içinde ilmi değeri yüksek olanlar vardır.

3. Yüksek İslâm Enstitüsü öğrencilerinin formasyonları ve meslek hususiyetleri dolayısıyla onlara yararlı müfredat, yapı ve mahiyette yeni gramer ve metin kitaplarına ihtiyaç vardır. Bunun için illektif bir çalışma tavsiye edilebilir.

4. Osmanlıca paleografi ile takviye olmaktadır. Yeniden konulduğu takdirde Farsça dersleri ile güç kazanacaktır.

5. Osmanlıca metinler için kelimeleri aslı harfleriyle yazılı muhtasıl lügatlara ihtiyacı vardır. Mevcut lügatlar kelime hazinesi bakımından metinleri çözmekte kifayetsiz kalmaktadır.

6. Osmanlıca metinlerin aslı harfleriyle basılması için (ki bu apça, Farsça ve diğer dersler için de aynı derecede önemlidir.) Baskı veya diğer mercilerden, matbaa imkânları sağlanmalı, tedris ve talimde kanunî mahzurlar —varsa— izale edilmelidir.

7. Komisyona katılanların irtibat ve koordinasyonu ile İlahiyat fakültesi Türk-İslâm Edebiyatı Kürsüsünün ilgilenmesi kararlaştırılmıştır.

C) PALEOGRAFI

1. Alt komisyon görüşmelerine nazaran paleografi eski yazıyı çeşitli şekil ve görünümleri yönünden inceleyen bir daldır. İlk plânda Osmanlıcaya yakın ve ona yardımcı olmakla beraber, konusu olan yazular dilce Arapça, Farsça v.s. de olabilir. Epigrafi bunun kitabelerle ilgili dalı, kaligrafi (hüsn-ü hatt) ise onun sanatkârane icra yönüdür. Normal şartlarla Osmanlıcayı bilen paleografide yetersiz ve başarısız olabilir. Paleografi bilhassa arşiv vasıtaları ve elyazması eserleri incelemekte faydalı ve önemlidir.

2. Yukardaki manasıyla paleografi çalışmaları yurdumuzda azdır. Vakıflar Genel Müdürlüğünün, Diyanet İşleri Başkanlığının bir iki yayını bu konuda yardımcıdır. Programda olmakla beraber bazı Yüksek İslâm Enstitülerinde fiilen tedris edilmemektedir.

3. Paleografi için faydalı bir ders kitabı teşkili ve örnek yazıların seçimi için özel komisyon kurmaya ve kollektif çalışma yapmaya ihtiyaç vardır. Böyle bir eser Osmanlıcayla beraber mütala edilip bir arada hazırlanabilir.

4. Eski meşk mecmuaları toplanmalı ve gerekenleri neşredilmeli, ayrıca bir hüsn-i hat kitabı hazırlanması ve hocalarının yetişmesi için gerekli tedbirler alınmalıdır.

5. Bu konularda irtibat ve koordinasyon İlahiyat Fakültesi Türk-İslâm Edebiyatı Kürsüsü tarafından sağlanacaktır.

D) FARŞÇA

1. Farsça genel kültürümüz, tarihimiz, dilimiz, ve edebiyatımız için fevkalade önemli bir dildir. İslâm dini bile bize İran sahasından geçerek gelmiş, bu yüzden dini ve kültürel terimler bile Farsça etkisinde kalmıştır. Türk yazarları Farsça birçok eserler yazmışlardır. Bu yüzden ona yabancı gözle bakmamalıyız. Farsça olmadan Osmanlıcayı anlamak öğretmek de mümkün değildir.

2. Farsça dersinin İmam-Hatip Okulları ve Yüksek İslâm Enstitülerinden kaldırılması kültür bakımından bazı zararlar getirmiştir. Dil ve edebiyat dersleri desteksiz kalmış, araştırma imkânları daralmış, diğer kültür derslerinde öğretim güçlük ve aksamaları meydana gelmiş, öğrencilerin mesleki formasyonu zayıflamıştır. Bu bakımdan Farsça dersleri yeniden programlara alınmalıdır.

3. Ülkemizde Farsça için kaliteli gramer kitapları yazılmışsa da bunların mevcudu kalmamıştır. Bu bakımdan İlahiyat Fakültesi ve

Yüksek İslâm Enstitüsü öğrencilerinin mesleki hüviyetleri düşünülerek teleffuzdan ziyade metinlerinin kavratılmasını sağlamaya yönelik kitaplar hazırlanmalıdır.

4. Mevcut lûgat kitapları kâfi değildir, yeni ve mufassal lûgat hazırlanmalıdır. Bu esnada kültür tarihimiz için önemli Türkçe eserlerde geçen kelimelerin toplanmasına bilhassa itina gösteirilmelidir.

5. Farsça eserlerin seçilip tercümesinde kendi yazarlarımızın yazdıklarına öncelik verilmelidir.

6. Neşre hazırlanan eserler ön kontrol ve kritiğe tabi tutulmalıdır. Mütihazissılar oluşturularak fikirleri alınmalıdır.

EDEBİYAT KOMİSYONUNUN UMUMİ TEMENNİLERİ

Komasyon üyeleri bu kongreyi tertip edenlere, sağladıkları fayda yönünden şükranlarını arzeder.

Müstakbel Kongrede :

1. Taban daha dikkatle ve geniş tutularak kurulmalıdır.
2. Kongrenin programı ve incelenecek konular önceden davetlilere bildirilmelidir.
3. Kongre tarihi kafi derecede evvelden bildirilmeli, tedris zamanı dışında tutulmalı ve daha uzun sürmelidir.
4. Komasyonlar daha mütecanis olmalıdır.
5. Tebliğ hazırlayıp detaylı işlenecek şekilde kongrece konu tesbiti yapılmış olmalıdır.
6. Hicri 1400 yılı dolayısıyla müslüman ülkelerle İslâmî ilimler yönünden işbirliği sağlanmalı ve geliştirilmelidir.
7. İslâmî araştırmalar için mevcut güçler birleştirilerek vakıf kurulmalı veya mevcut münasip bir vakıftan faydalanılmalıdır.
8. İslâmî ilimlerin hepsiyle ilgili müşterek bir mecmua neşredilmelidir.